

Beslut

efter kvalitetsgranskning av utmanande undervisning för högpresterande elever vid Slottegymnasiet i Ljusdals kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av utmanande undervisning för högpresterande elever. Det övergripande syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning de besökta skolorna ger högpresterande elever en god och utmanande undervisning samt stöd och stimulans för att fortsätta prestera på hög nivå.

Särskilt betonas aspekter som kan beskrivas som stödjande, uppmuntrande och utmanande. Vidare granskas de förutsättningar för en god, utmanande, stödjande och stimulerande undervisning som kan kopplas till gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt relaterat till den aktuella målgruppen.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning genomförs en god utmanande undervisning med allmändidaktiska kvaliteter¹ för högpresterande elever?
2. I vilken utsträckning ger gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt förutsättningar för en god utmanande undervisning för högpresterande elever?

Granskningen genomförs i 23 gymnasieskolor, i urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Slottegymnasiet i Ljusdals kommun ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Slottegymnasiet den 15-17 maj 2018. Besöket genomfördes av Anna Johansson och Johan Johansson. Intervjuer med elever, lärare, elevhälsa och rektor samt fyra lektionsobservationer har genomförts. Elevintervjuerna har genomförts i två grupper, den ena gruppen har bestått av elever som identifierar sig som pojkar och den andra gruppen har bestått av elever som

¹ Med *allmändidaktiska kvaliteter* avses en mer generell granskning av hur undervisningen genomförs och om den håller god kvalitet.

identifierar sig som flickor. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

Här följer de åtgärder som Skolinspektionen anser att huvudmannen behöver vidta för att höja kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen behöver:

- Se till att undervisningen erbjuder individanpassade utmaningar för eleverna. I detta ingår att säkerställa att undervisningen utgår från elevens kunskaper, erfarenhet och intresse och att undervisningen ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling.
- Se till att diskussioner och kunskapsutbyte mellan lärare möjliggörs avseende hur en utmanande undervisning för högpresterande elever kan genomföras. I detta ingår att säkerställa att även de högpresterande elevernas kunskapsutveckling följs upp samt att undervisningen utvärderas även i relation till de högpresterande elevernas behov.
- Se till att arbeta för att förebygga stress och prestationsrelaterad psykisk ohälsa hos de högpresterande eleverna.

Skolinspektionens bedömningar

1. I vilken utsträckning genomförs en god utmanande undervisning med allmändidaktiska kvaliteter för högpresterande elever?

Skolinspektionen bedömer att Slottegymnasiet i huvudsak bedriver en god och utmanande undervisning för högpresterande elever. Intervjuer och observationer visar att lärmiljön är stödjande och uppmuntrande i de flesta ämnen, att det finns tydlighet i mål och struktur samt att eleverna ges viss återkoppling och möjlighet till reflektion.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet ytterligare bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande område. Huvudmannen behöver:

- Se till att undervisningen erbjuder individanpassade utmaningar för eleverna. I detta ingår att säkerställa att undervisningen utgår från elevens

kunskaper, erfarenhet och intresse samt att undervisningen ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling.

Nedan beskrivs först de områden som i huvudsak fungerar väl, därefter följer ett avsnitt där utvecklingsområdet motiveras.

Stödjande och uppmuntrande lärmiljö för högpresterande elever i de flesta ämnen

Granskningen visar att Slottegymnasiet erbjuder en stödjande och uppmuntrande lärmiljö för de högpresterande eleverna. Vid samtliga observerade lektioner ser inspektörerna exempel på hur lärare uppmuntrar elever att ta hjälp av varandra och diskutera uppgifter tillsammans. Lärare ger positiv respons på elevers reflektioner, inspel och lösningsförslag och förmedlar entusiasm inför de uppgifter som eleverna ska genomföra. Särskilt vid två av lektionerna uppmuntras eleverna att prova idéer och delta i diskussioner kring olika tänkbara lösningar, med läraren som bollplank.

Elever berättar i intervju att de tycker att skolans lärare och stämningen på skolan är bra. Eleverna säger att lärarna generellt har höga förväntningar på dem. Någon elev säger att lärare anpassar sina förväntningar efter elevernas ambitioner. Någon annan elev säger att lärare har högre förväntningar på elever på naturvetenskapsprogrammet än på andra program, vilket gör det svårare att få höga betyg på naturvetenskapsprogrammet. Elever berättar att lärarna försöker få dem att tro på sig själva och peppar dem. En elev säger att det inte alltid lyckas. På frågan om hur lärare agerar om elever kommer med ovanliga lösningar säger elever att lärarna tycker att det är intressant och att de lyfter upp sådana frågor eftersom lärarna vill veta hur eleverna tänker.

Lärare säger i intervju att det inte är ett problem att engagera och aktivera de högpresterande eleverna på lektionen. De berättar att de exempelvis låter högpresterande elever förklara för andra elever för att på så sätt visa sina kunskaper. En lärare uppger att eleverna på naturvetenskapsprogrammet har högre ambitioner än elever på andra program. Vidare berättar lärare att det finns många elever som inte tror att de klarar uppgifterna och att lärarna arbetar med att bekräfta eleverna och få dem att förstå var de ligger kunskapsmässigt. Lärare säger att det är en utmaning att få med alla elever i diskussioner och att detta är lättare vid laborationer då det är färre elever. På frågan om de har haft elever som kan mer än de själva om ett ämne säger en lärare att man då som lärare förbereder sig mer.

Rektorn berättar i intervju att lärarna på naturvetenskapsprogrammet kommunicerar höga förväntningar på eleverna. Rektorn säger att han säkerställer en uppmuntrande och stödjande lärmiljö genom att se till att undervisningen bedrivs i bra lokaler och med bra utrustning.

Tydlighet i mål, innehåll och struktur i många klassrum

Granskningen visar att det i många ämnen och klassrum finns ett pedagogiskt ledarskap gentemot de högpresterande eleverna och att undervisningen har ett tydligt syfte. Samtliga observerade lektioner inleds med att läraren berättar vad lektionen ska innehålla och i vissa fall också syftet med aktiviteterna. Samtliga lektioner placeras även i ett sammanhang genom att läraren knyter an till föregående och efterföljande lektion. I något fall knyter läraren an till tillämpningar och konkreta exempel för att åskådliggöra lektionsinnehållets betydelse i ett vidare sammanhang. När eleverna arbetar enskilt eller i grupp går läraren runt i klassrummet, lyssnar på eleverna, svarar på frågor och resonerar med dem om lösningar.

Elever berättar i intervju att lärare tar upp kunskapskraven i början av kurser och att de också brukar anges i samband med uppgifter. Elever säger att de oftast förstår kunskapskraven, men någon elev säger att kraven är diffusa och att man inte alltid orkar lyssna på lärarens genomgång av dem. Elever säger också att de ibland får se elevexempel, vilket eleverna tycker är bra. Någon elev uppger att de inte pratat om kunskapskraven i ett av ämnena. Vidare berättar elever att lärare skapar sammanhang i undervisningen till exempel genom att berätta om hur kunskapen kan användas, eller genom att knyta an till vardagsexempel. Eleverna säger också att lärare ibland gör genomgångar, exempelvis inför prov, för att sammanfatta och tydliggöra vad eleverna ska fokusera på. Några elever uppger att lärarna är bra på att förklara genom att de försöker få en att förstå på ett annat sätt, och att man som elev till exempel får pusselbitar eller ledtrådar istället för det rätta svaret. Ibland berättar eleverna att läraren går igenom en uppgift på tavlan om det är många elever som har frågor om uppgiften. Eleverna säger att man alltid får hjälp om man räcker upp handen, även om man ibland får vänta lite, och de säger att man i så fall kan fråga en kamrat istället.

Lärare uppger i intervju att de inleder kurser med att gå igenom syfte och mål. Någon lärare säger att detta egentligen är lite dumt eftersom eleverna då ännu inte vet vad de ska göra och att det därför är något man hela tiden måste återkomma till. Lärare säger också att det är svårt för eleverna att förstå ämnesplanerna och att de hela tiden försöker förklara ämnesplanernas innehåll för eleverna. Vidare uppger lärare att de försöker skapa sammanhang genom att knyta

an till föregående och kommande lektioner. Lärarna berättar att de skapar förståelse för vad eleverna kan genom att gå runt bland eleverna när de arbetar, eller genom att arbeta med digitala verktyg som gör det möjligt att läsa och kommentera på elevernas arbete i realtid.

Elever ges möjlighet till viss återkoppling och reflektion

Granskningen visar att Slottegymnasiet ger de högpresterande eleverna möjlighet till viss återkoppling samt möjlighet att reflektera över undervisningens innehåll, men i mindre utsträckning kring det egna lärandet. Vid en av de observerade lektionerna ser inspektörerna exempel på hur läraren har korta samtal med enskilda elever om vad de behöver komplettera för att nå sina betygsmål. Elever berättar också i intervju att de har betygssamtal i de olika ämnena. Vissa elever säger att de då får förslag på vad de kan utveckla, medan andra elever säger att de bara får veta sitt resultat och att de själva måste fråga sina lärare om de vill veta mer om vad de behöver utveckla i olika ämnen. Flera elever berättar att det särskilt i ett ämne är svårt att veta hur man kan nå längre, vad man behöver träna på och hur man ska träna. Vidare uppger elever att de får utvärdera undervisningen genom enkäter vid avslutade kurser eller arbetsområden. Eleverna säger att lärarna lyssnar på deras synpunkter. I något enstaka ämne berättar eleverna att de inte har gjort utvärderingar. Några elever säger att de bara vid något tillfälle har getts möjlighet att reflektera över sitt eget lärande, eller att det är något man gör på egen hand som elev. En elev berättar att det brukar finnas frågor om studieteknik i kursutvärderingarna.

Lärare uppger i intervju att eleverna får återkoppling på sin kunskapsutveckling genom utvecklingssamtal minst en gång per termin. De säger att det är lättare att ge återkoppling på vad eleverna har uppnått än på vad som behövs för att de ska nå längre. Lärarna säger också att elevernas fokus är på betyg vilket gör att de inte alltid uppfattar vad de behöver utveckla. En lärare säger att hen tidigare var bättre på att ge eleverna återkoppling men att det nu blir mer generell feedback till eleverna, och en annan lärare säger att skolan behöver göra mer på detta område. Vidare berättar lärarna att de utvärderar undervisningen genom enkäter och genom samtal med eleverna. En lärare uppger att eleverna två gånger per läsår får reflektera över sitt eget lärande genom att sätta upp egna mål i ämnet.

På frågan om rektorn vet hur lärarna följer upp elevernas kunskapsutveckling svarar rektorn att det görs i låg utsträckning och att skolan måste bli mycket bättre på systematiska uppföljningar. Rektorn berättar visserligen att lärarna ger återkoppling på olika sätt och att det är positivt att det är en liten skola med nära

relationer där lärarna kan sitta ner med eleverna och ge återkoppling, men rektorn säger också att framåtsyftande återkoppling saknas och att ett formativt arbetssätt skulle gynna även de högpresterande eleverna.

Utvecklingsområde:

Utmaningar i undervisningen behöver individanpassas i relation till elevernas behov

Granskningen visar att elever ges utmaningar i många ämnen, men att utmaningarna behöver anpassas i relation till elevernas individuella förutsättningar och behov. Några elever säger att undervisningen i enstaka ämnen inte är utmanande och andra elever säger att allt är svårt i skolan. Rektorn och lärare uppger att lärare tycker att det är svårt att hinna med de högpresterande eleverna och att fokus hamnar på de elever som behöver stöd för att nå målen.

Rektorn säger i intervju att han har hört att lärarna tycker att det är svårt att hinna med de högpresterande eleverna och att han tror att det är en följd av att det inte finns någon systematik i att utvärdera undervisningen. Rektorn säger också att de behöver bli bättre på att planera för att kunna skapa utmanande uppgifter för elever i alla ämnen. Rektorn uppger att högpresterande elever identifieras genom tester i matematik, engelska och svenska då de börjar gymnasiet. Han berättar att det inte finns någon systematik när det gäller att följa upp och analysera resultaten från testerna. Rektorn uppger också att skolan vid överlämningar kan få information om eleverna.

Lärare berättar i intervju att det ofta blir fokus på de elever som behöver stöd och att det är svårt att prioritera de högpresterande när det också finns elever som riskerar att inte nå målen. Lärare säger att det är svårt att ge ledning och stimulans till alla elever, särskilt i de största elevgrupperna. I samband med observation berättar en lärare att hen på samma lektion har elever från olika program och som också läser olika kurser. Hen säger att ju mer splittrad gruppen är, desto större blir risken att man lämnar de duktiga eleverna för sig själva. Lärarna säger att de inte anpassar undervisningen specifikt till högpresterande men att de försöker skapa variation för alla elever. På frågan om vad som händer om en elev blir klar snabbt med en uppgift säger lärare i intervju att elever som snabbt blir klara lotsas vidare med hjälp av feedback. Vidare berättar lärare i intervju att överlämningar från grundskolan fokuserar på de elever som behöver stöd och att de vid dessa tillfällen inte pratar om högpresterande elever. Elevhälsans representanter uppger i intervju att de ibland vid överlämningar får veta att en elev behöver utmaningar och att den informationen då går till undervisande lärare.

Elever ger i intervju uttryck för olika uppfattningar kring huruvida undervisningen är utmanande. Några elever berättar att enstaka ämnen inte är utmanande för att nivån är låg, för att lärarna inte tror att eleverna kan något och för att undervisningen fokuserar på faktakunskaper snarare än fördjupade resonemang. Andra elever berättar att de tycker att allt är svårt i skolan. Om en uppgift är svår säger elever att de frågar läraren om hjälp, medan andra elever säger att de ger upp eller hoppar över uppgiften. De säger också att detta beror på vilket ämne det är.

Några elever uppger att lärarna inte frågar efter deras intressen, medan andra elever säger att lärarna gör det. På frågan om lärarna anpassar undervisningen efter elevernas kunskaper och intressen svarar en elevgrupp att de tycker det och berättar att de har haft uppgifter i svenska och engelska som anknyter till de naturvetenskapliga ämnena. En annan grupp säger att det är svårt för lärarna att anpassa undervisningen efter elevernas intressen. Vidare säger elever att matematiklektionerna alltid är likadana, med genomgång och arbete i boken, och att det är enformigt men att de inte tycker att det är dåligt. En elev säger i intervju att lärarna är bra på att individanpassa och att man i matematik kan välja uppgifter utifrån sina ambitioner. Elever berättar att vissa ämnen är mer varierade än andra och att eleverna ibland får vara med och påverka arbetssätt och hur de ska redovisa sina kunskaper. Vid samtliga observerade lektioner ser inspektörerna en variation i arbetssätt och arbetsformer, exempelvis mellan lärarledda genomgångar, praktiska övningar och andra uppgifter enskilt eller i grupp.

På frågan vad som händer om någon blir snabbt klar med en uppgift svarar elever att de i ett enstaka ämne får arbeta med uppgifter i andra ämnen. Elever säger att de alltid har något att göra och att man alltid kan göra mer om man vill. Elever berättar också att man i vissa ämnen kan få extrauppgifter eller feedback av läraren för att komma ännu längre med en uppgift. Vid lektionsbesöken ser inspektörerna exempel både på lektioner där eleverna ges stora möjligheter att reflektera och diskutera kring öppna frågor, och lektioner där undervisningen inte lika tydligt erbjuder anpassning till elevernas olika nivåer.

2. I vilken utsträckning ger gymnasieskolans övergripande organisation och arbetssätt förutsättningar för en god utmanande undervisning av högpresterande elever?

Skolinspektionen bedömer att Slottegymnasiet behöver utveckla arbetet med att ge förutsättningar för att skapa en god utmanande undervisning för högpreste-

rande elever. Även om skolan i viss mån arbetar för att utveckla de högpresterande elevernas motivation för studier saknas systematik i lärarnas samverkan kring arbetssätt avseende gruppen högpresterande elever samt i skolans arbete för att motverka stress och prestationsrelaterad ohälsa hos de högpresterande eleverna.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden. Huvudmannen behöver:

- Se till att diskussioner och kunskapsutbyte mellan lärare möjliggörs avseende hur en utmanande undervisning för högpresterande elever kan genomföras. I detta ingår att säkerställa att även de högpresterande elevernas kunskapsutveckling följs upp samt att undervisningen utvärderas även i relation till de högpresterande elevernas behov.
- Se till att arbeta för att förebygga stress och prestationsrelaterad psykisk ohälsa hos de högpresterande eleverna.

Nedan beskrivs först de områden som fungerar väl, därefter följer ett avsnitt där utvecklingsområdena motiveras.

Vissa insatser genomförs i syfte att utveckla de högpresterande elevernas studiemotivation

Granskningen visar att Slottegymnasiet genomför vissa aktiviteter och insatser i syfte att stärka de högpresterande elevernas motivation för studier. Elever säger i intervju att det finns vissa aktiviteter utanför skoltid som är stimulerande, exempelvis inom kultur och idrott. Några elever berättar att de har haft föreläsningar och utbyte med en utländsk skola, medan andra elever säger att de inte haft det. På fråga från Skolinspektionen om skolan har något samarbete med universitet eller högskola svarar elever att de har erbjudits att åka på studiebesök till en högskola, och någon elev säger att årskurs tre har varit iväg på mer sådana aktiviteter. En elev nämner att några av skolans elever har varit med i en tävling, medan andra elever säger att de inte känner till detta. Någon elev säger att det är motiverande att få göra något enkelt, som att se på film, efter att man har haft en stor uppgift och andra elever nämner skolans studieverkstad och mattestuga men säger att detta främst är för de elever som behöver stöd.

En elev säger att lärarna är bra på att stötta och motivera, medan flera elever säger att motivationen är upp till dem själva. Vidare berättar eleverna att deras

motivation minskat i och med en nedskärning i ämnen för individuellt val som rektorn nyligen gjort. Eleverna berättar att det fungerar bra att läsa utökade kurser och att de samläser en kurs tillsammans med en högre årskurs. En elev berättar att hen frågat efter en specialiseringskurs i matematik men att skolan inte kunde erbjuda det. Eleverna säger sig inte veta om man kan tentera av kurser eller läsa kurser i snabbare takt. En elev uppger att hen redan har läst en gymnasiekurs på grundskolan och därför har håltimme då de andra eleverna har undervisning i denna kurs.

Lärare berättar att de högpresterande elevernas motivation varierar och att de pratar om detta på arbetsplatsträffar i samband med att de diskuterar elevernas mående. Vidare berättar lärarna att skolan delar ut stipendier till elever och att vissa elever åker på matematikdagar. Lärare säger också att de gör en del studiebesök med eleverna, att skolan ibland bjuder in tidigare elever som studerar och att eleverna i årskurs tre får göra tre praktikdagar. Lärare uppger att mycket av det som görs kring elevernas studiemotivation görs i årskurs tre. Lärare säger att de kan ge fördjupningar i ämnen om det behövs och att de hellre ser att elever fördjupar sig än accelererar, det vill säga läser kurser i snabbare takt eller med en högre årskurs. Lärarna säger också att det finns exempel på skolan på elever som läser kurser med en högre årskurs.

Representanter för elevhälsan säger i intervju att vissa elever som har haft lätt för sig i grundskolan kan tappa motivationen på gymnasiet och att skolan hanterar detta exempelvis genom samtal med studie- och yrkesvägledare eller specialpedagog. Elevhälsans representanter säger att de sinsemellan pratar om elevers motivation kopplat till frånvaro och att det också är ett ämne som berörs i de enskilda samtal de har med eleverna. Vidare berättar de att det görs studiebesök på bland annat högskolor, och att många insatser för att bibehålla motivationen ligger på mentorn och programlagen. Representanter för elevhälsan säger att man borde säkerställa att detta blir mer likvärdigt. Elevhälsan berättar att de under höstterminen ska gå ut i alla klasser och prata om självreflektion för att skapa bättre sammanhållning och få eleverna att se vad de kan bidra med till arbetsmiljön. Elevhälsans representanter uppger att det är lätt att ordna saker på skolan vad gäller acceleration och utökade kurser och att de oftast kan ge eleverna vad de vill ha.

Rektorn säger i intervju att elevernas studiemotivation varierar och att han till viss del har pratat med elevhälsoteamet om detta. Rektorn säger att de på skolan har pratat om elevernas motivation i samband med att de har diskuterat trygghet, studiero och frånvaro. Rektorn säger att eleverna erbjuds motivationshöjande inslag som studiebesök och föreläsningar. Han uppger också att eleverna

har tagit upp sitt missnöje med det minskade kursutbudet. Rektorn säger att det ges möjlighet till fördjupning, men att han inte vet om det finns möjlighet till acceleration.

Utvecklingsområde:

Lärarnas samverkan behöver utvecklas och systematiseras med fokus på utmanande undervisning

Granskningen visar att det på Slottegymnasiet förekommer informella diskussioner om undervisning för högpresterande elever, men att det saknas organiserade diskussioner om pedagogiska frågor. Rektorn uppger i intervju att det inte finns en systematik i att utvärdera undervisningen. Av intervju med rektorn framgår också att skolan inte följer upp de högpresterande elevernas kunskapsutveckling.

Lärare berättar i intervju att de har gemensamma möten med ämneslag och programlag. En lärare säger att de under möten mest diskuterar praktiska frågor och att de har väldigt lite pedagogiska diskussioner. På frågan om de på skolan diskuterar undervisning för högpresterande elever berättar lärarna att det i viss mån sker informellt, men att det inte finns några organiserade diskussioner om detta. Vidare uppger lärarna att de får fortbildning, men att den är generell och fokuserad på behörigheter, och att den inte anknyter till undervisning för högpresterande elever. Vissa lärare berättar att de brukar besöka andra lärares lektioner, men lärarna säger att de inte har ett organiserat system för att auskultera.

Elevhälsans representanter uppger i intervju att de inte samverkar med lärare kring undervisning för högpresterande elever.

Rektorn säger i intervju att skolan behöver utveckla samverkan och pedagogiska diskussioner och att de diskussioner som förekommer om att utveckla undervisningen för att utmana högpresterande elever sker informellt mellan lärarna. Rektorn berättar också att det har varit ett stort fokus på de elever som inte når målen och att man har glömt bort de högpresterande på skolan. I intervju med rektorn framgår också att skolan inte följer upp de högpresterande elevernas kunskapsutveckling. Rektorn säger att lärarna erbjuds kompetensutveckling men att skolan ska undersöka hur resultaten kan spridas till kollegiet och skolan som helhet.

Skolan behöver arbeta strukturerat för att motverka stress och psykisk ohälsa

Granskningen visar att Slottegymnasiet huvudsakligen arbetar med elevers stress genom insatser på individnivå och att skolan också behöver arbeta övergripande för att främja psykisk hälsa och förebygga stress hos de högpresterande

eleverna. Elever berättar i intervju att de upplever stress och både elever, lärare och elevhälsans representanter berättar att det finns behov av provschema och bättre planering. Elever, lärare och elevhälsa uppger också att det behövs insatser kring studieteknik, vilket rektor instämmer i.

Eleverna uppger i intervju att de måste prioritera för att hinna med skolarbetet. På frågan om de får hjälp att prioritera säger elever att de sköter det själva. Eleverna säger att det inte finns ett provschema och att detta skulle vara praktiskt att ha. Flera elever berättar att de i perioder har många prov och att det är tufft. Elever säger att detta leder till stress och sämre prestationer, och en elev säger att man känner sig värdelös om man inte hinner med. Någon elev säger dock att det är bra att alla prov hamnar ungefär samtidigt så att man har mindre arbete att göra andra veckor. Elever säger att de visserligen kan diskutera med lärarna som ibland anpassar inlämningar och provdatum, men de säger att skolan skulle kunna arbeta mer med planering för att minska stressen och underlätta elevernas egen planering. Vidare säger sig eleverna känna till elevhälsan, men någon elev säger att det kan vara svårt att få tag i dem. Några elever berättar att elevhälsans representanter har varit ute och presenterat sig i klasserna. Elever berättar att de också kan prata med och få stöd av sina lärare om det behövs. Några elever uppger att de har fått lite information om studieteknik av lärarna i årskurs ett, medan andra elever säger att de inte har fått det. En elev säger att det vore bra om elevhälsan kunde komma ut i klasserna och hjälpa till med sådana inslag.

Några lärare berättar i intervju att de har pratat med eleverna om studieteknik. En lärare säger också att de borde involvera elevhälsan i det arbetet. Lärare uppger vidare att de pratar om elevernas stress på individnivå när det handlar om elevhälsoärenden, men att de inte har någon statistik på hur många elever på skolan som upplever stress. En lärare säger att om hen ser en elev som inte mår bra så tar läraren tag i det själv eftersom hen bryr sig om eleven. Vidare berättar lärare att skolan har förlagt idrottsundervisningen under tre år för att minska elevernas stress, men i övrigt uppger de att de inte känner till någon handlingsplan eller några åtgärder för att minska stressen. De uppger att de inte har fått någon kompetensutveckling kring stress och psykisk ohälsa och att det är något som de vill och behöver lära sig mer om. Lärarna säger att provschema behövs och att de har haft det under en period, men att det var flera lärare som inte använde det.

Elevhälsans representanter uppger i intervju att de gör en enkät med frågor om elevernas mående och att uppskattningsvis 25 procent av eleverna på det naturvetenskapliga programmet inte mår bra. En representant för elevhälsan säger att hen möter högpresterande elever som är stressade över sina betyg, men också de

elever som blir stressade av andra elevers betygshets. Representanter för elevhälsan uppger vidare att de inte gör några analyser eller insatser specifikt inriktade mot något av könen, men de säger att det skulle finnas behov av sådana analyser.

På frågan om elevhälsan samtalar med övrig personal om elevernas stress svarar en av representanterna att hen har arbetat länge med att lärarna måste bli bättre på att planera undervisningen så att det passar eleverna, men att hen har hört att det inte alltid efterlevs. En annan representant säger att det är en stor nackdel att det inte finns ett provschema. Representanter för elevhälsan uppger vidare att de vill arbeta mer med studieteknik för eleverna. De säger att specialpedagogen kan erbjuda insatser kring studieteknik, men att det i nuläget sker individuellt vid behov. Vidare berättar de att de arbetar med att eleverna ska göra skolarbetet i skolan och därför erbjuder en studieverkstad, men att denna sällan används av de högpresterande eleverna.

En av representanterna för elevhälsan uppger att hen har fått kompetensutveckling för att kunna arbeta med eleverna kring deras psykiska ohälsa. Elevhälsans representanter säger att de inte har varit delaktiga i någon kompetensutveckling för lärarna på området, men att tanken är att det ska komma igång på sikt. De uppger också att lärarna på det naturvetenskapliga programmet inte är lika intresserade av att be om stöd från elevhälsan som lärare på andra program, eftersom det finns en bild av att eleverna ska klara det själva.

Rektorn säger i intervju att trygghetsundersökningen inte gav signaler om att eleverna inte mår bra. Enligt rektorn syns inga könsskillnader relaterade till stress i genomförda enkäter. Rektorn uppger vidare att diskussioner om stress förekommer inom elevhälsan men att det då rör ärenden på individnivå. Rektorn säger att han inte kan svara på om det finns några andra systematiska diskussioner gällande elevernas hälsa och stress. Rektorn säger också att det inte förekommit någon kompetensutveckling för lärarna kring elevernas stress och prestationsrelaterade ohälsa. På frågan om vad skolan gör för att främja elevernas hälsa och förebygga stress svarar rektorn att idrottsundervisningen är utlagd på tre år men att han inte har vidtagit några andra åtgärder. Han säger att provschema inte finns i nuläget. Rektorn berättar att det inte finns någon utbildning i studieteknik och säger att skolan borde få till mer systematiska insatser på detta område. Rektorn berättar också att det finns en mattestuga och en studieverkstad, men att dessa resurser främst används av de elever som har svårt att nå upp till kraven och att detta är något som skolan kan utveckla.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 28 december 2018 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

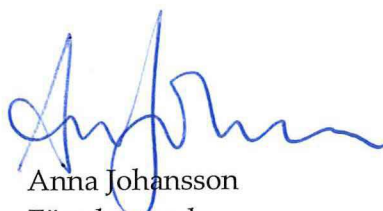
Redogörelsen skickas via e-post, till *skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se*, eller per post till, *Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund*. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017:7328) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har Johan Johansson, Ulrika Rosengren, Hanna Sjögren och Maria Nyman deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto
Beslutfattare

Anna Johansson
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/utmanande-undervisning-till-hog-presterande-elever/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Slottegymnasiet är en kommunal gymnasieskola i Ljusdals kommun. Antal elever läsåret 2017/18 enligt statistik från Skolverket är 524, varav 45 elever på naturvetenskapsprogrammet. Dessa är fördelade på årskurserna enligt följande: 25 elever i årskurs 1, 9 elever i årskurs 2 och 11 elever i årskurs 3.

Skolenhetens resultat

Rektor redovisar att medelmeritvärde vid antagning till naturvetenskapsprogrammet var 276,2 läsåret 2017/18 respektive 270,8 läsåret 2016/17.

Skolverkets statistik visar att andelen avgångselever med gymnasieexamen inom tre år var 82,1 procent på skolan som helhet läsåret 2016/17 (73,3 procent på naturvetenskapsprogrammet), 78,2 procent läsåret 2015/16 (80,0 procent på naturvetenskapsprogrammet) och 67,8 procent läsåret 2014/15 (statistik saknas för naturvetenskapsprogrammet). Andelen elever med gymnasieexamen av avgångselever totalt var 97,1 procent på skolan i sin helhet och 100 procent på naturvetenskapsprogrammet läsåret 2016/17. För det naturvetenskapliga programmet var andelen 100 procent även läsåret 2015/16. Statistik saknas för läsåret 2014/15. För skolan som helhet har andelen elever med gymnasieexamen ökat under den senaste treårsperioden.

Den genomsnittliga betygspoängen på skolan var 13,8 läsåret 2016/17, 14,6 läsåret 2015/16 och 13,6 läsåret 2014/15. Den genomsnittliga betygspoängen för kvinnor har de senaste tre läsåren varit högre än för män (1,1-1,4 poäng högre). Genomsnittlig betygspoäng för avgångselever på naturvetenskapsprogrammet var 16,0 läsåret 2016/17 och 14,9 läsåret 2015/16. Uppgifter saknas för 2014/15.

Bilaga 2: Författningsstöd för kvalitetsgranskningen Utmanande undervisning för högpresterande elever

Skollagen

1 kap. 4 §

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 25 §

Elevehälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Av förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165, s. 276) framgår att skolan har ett ansvar för att skapa en god lärandemiljö för elevernas kunskapsutveckling och att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma faktorer.

3 kap. 3 §

Alla barn ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

2011 års läroplan för gymnasieskolan

1 Skolans värdegrund och uppgifter, 1.1 Grundläggande värden

Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära.

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Skolan ska aktivt och

medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt.

2 Övergripande mål och riktlinjer

2.1 Kunskaper, Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt. Läraren ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska också organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv och samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.

2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Läraren ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer samt planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna.

2.5 Bedömning och betyg

Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna.

2.6 Rektorns ansvar

Rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar samt att lärare får möjlighet till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Se till att undervisningen erbjuder individanpassade utmaningar för eleverna. I detta ingår att säkerställa att undervisningen utgår från elevens kunskaper, erfarenhet och intresse och att undervisningen ger alla elever den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 2: Se till att diskussioner och kunskapsutbyte mellan lärare möjliggörs avseende hur en utmanande undervisning för högpresterande elever kan genomföras. I detta ingår att säkerställa att även de högpresterande elevernas kunskapsutveckling följs upp samt att undervisningen utvärderas även i relation till de högpresterande elevernas behov.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:

Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:

Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:

Utvecklingsområde 3: Se till att arbeta för att förebygga stress och prestationsrelaterad psykisk ohälsa hos de högpresterande eleverna.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: